

TRONDHEIM KOMMUNE

Bystyresekretariatet

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep

N-0032 OSLO

Vår saksbehandler
Kari Arnes

Vår ref.
10 /26455/010//&13
oppgis ved alle henv.

Deres ref.
10/1002-9 MAR

Dato
18.08.2010

Høring - evaluering av valget i 2009 - forslag til endring i valgloven

Vedlagt oversendes Trondheim kommunes høring om Evaluering av valget i 2009 – forslag til endring i valgloven. Høringen ble behandlet av formannskapet i møte 18.08.2010.

Med hilsen
TRONDHEIM KOMMUNE

Rita Ottervik
ordfører

Kari Arnes
leder

Vedlegg: Formannskapets saksfremstilling og saksprotokoll i sak 235/10

Saksprotokoll

Utvalg:	Formannskapet
Møtedato:	18.08.2010
Sak:	235/10
Resultat:	Behandlet
Arkivsak:	10/26455
Tittel:	ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Behandling:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Trondheim kommune avgir følgende uttalelse til høringsnotat ”Evaluering av valget i 2009. Forslag til endringer i valgloven”:

Notatet gir en meget grundig og god evaluering av valget 2009. Gjennom evalueringen viser departementet vilje til å ta på alvor kommentarer og innspill fra så vel kommuner som fra internasjonale observatører. Det er nødvendig dersom norsk valgordning og valggjennomføring også i framtida skal ha høy tillit blant velgerne.

Selv om notatet drøfter en rekke forhold angående valg, foreslås det bare noen få endringer i regelverket. Det er bra, ettersom det er en fordel at valgordningen er noenlunde stabil over tid. På den annen side bør man være villig til å se på endringer der norsk valglov ikke er helt i overensstemmelse med internasjonale prinsipper. Legitimasjonsplikt, som ble innført i Norge for relativt kort tid siden, er et eksempel på dette.

En del viktige spørsmål tas opp til diskusjon med tanke på mulige regelendringer i framtida, for eksempel listekandidater i stemmestyrer, samt personvalgordningen ved stortingsvalg. På denne måten inviteres alle aktører til å bli med på en langsiktig utviklingsprosess.

Nedenfor kommenteres noen få av temaene i høringsnotatet. For øvrig er Trondheim kommune meget tilfreds med innholdet.

1. Fritak fra valgliste

Vi ser behovet for å imøtekomme de som mot sin vilje blir satt opp på en valgliste de ikke sympatiserer med. En erklæring om at man ikke sympatiserer med valglisten, ser vi som en akseptabel endring i forhold til dagens krav om medlemskap i et annet parti. På den måten tar loven hensyn til den enkelte, samtidig som man beholder samfunnsansvaret som et prinsipp.

2. Listekandidatenes valgbarhet til stemmestyrer

Til det konkrete spørsmålet, altså om dette vil medføre problemer for kommunene i forhold til å rekruttere folk til stemmestyrene, vil vi svare at vi hittil ikke har hatt problemer med å skaffe personell til valget i Trondheim. Valgarbeidet involverer flere hundre personer, og bare en liten del av disse er listekandidater. Ut fra dette mener vi at prinsipielle hensyn bør telle mer enn de rent praktiske i denne saken.

Flere momenter av prinsipiell art er nevnt i notatet, der vi vil legge mest vekt på det generelle prinsippet om færrest mulig begrensninger i valgbarhet til folkevalgte organer. Mot dette veies hensyn til rolleblanding og interessekonflikt, samt mulighet for påvirkning i valglokalet.

Etter vår mening er ikke problemene med listekandidater i stemmestyrer av en slik art at en begrensning i valgbarhet kan forsvares: Man bør i størst mulig grad unngå å begrense folkevalgtes muligheter til å delta på viktige samfunnsområdet, stemmestyrer inkludert.

Det er imidlertid svært viktig å sikre politisk balanse i stemmestyrene. Både posisjon og opposisjon bør være representert i hvert enkelt stemmestyre. Videre bør stemmestyrene i en kommune totalt sett gjenspeile den politiske bredden. Kompetente valgmedarbeidere i alle ledd vil være en ytterligere garantist for valggjennomføringen.

3. Personvalgordningen til stortingsvalg

Dette er et spørsmål som absolutt bør tas opp til nærmere diskusjon. Her må både partienes, kandidatens og velgernes ulike behov veies mot hverandre. Forskjeller og likheter mellom ordningene for de ulike valgene må også drøftes.

Vi vil ikke kommentere selve saken i denne omgang, men merker oss at OSSE har bemerket det uheldige i å ha en formell påvirkningsmulighet som i praksis aldri vil få konsekvenser.

4. Mandatfordelingen mellom fylkene

Dette er en viktig sak som bør drøftes kontinuerlig. Vi aksepterer at det eksisterer en geografisk dimensjon, og at det dermed alltid vil være en diskusjon om graden av utjevning.

5. Utforming av stemmesedler.

Vi støtter forslaget om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av flere aktører, blant annet kommuner, designere og brukere. Vi ser ikke bort fra at en godt utformet seddel både kan redusere muligheten for feilbretting, og gi bedre veiledning til velgerne angående personstemmer og endringer på seddelen.

Likevel må det nevnes at saken henger nøye sammen med selve regelverket, jfr pkt 3. En arbeidsgruppe må ta hensyn til de ulike reglene for personvalg og den usikkerhet det i seg selv kan medføre for velgerne.

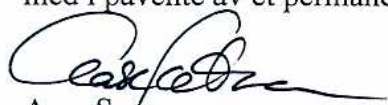
6. Forsegling av urner ved stemmegivning.

Forslaget støttes ut fra en rent prinsipiell vurdering. Forsegling av stemmeurner kan bidra til økt tillit til valggjennomføringen, noe som i seg selv er et meget tungveieende argument.

Eventuelle praktiske problemer som følge av dette må løses ved betryggende rutiner for tømning av urner i løpet av valgdagen. Vi er enige i at arbeidsgruppen nevnt i pkt 5 kan være et egnet forum for å arbeide videre med dette.

7. Foreløpig manntall

Vi er svært positive til at statlige myndigheter nå tar initiativ for å sikre et godt valgmanntall i Norge. Manntallet er et uunnværlig verktøy gjennom hele valgprosessen. Den foreslåtte løsningen, der det skal lages et uttrekk på tidspunktet for innlevering av listeforslag, er til å leve med i påvente av et permanent manntall.

Aase Sætran
Setteordfører

Kari Aarnes

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Sakspapirer for Formannskapet

Saksnr.: Utvalg
235/10 Formannskapet

Møtedato
18.08.2010

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Arkivsaknr.	Saksbehandler:	Møtedato:	Møtesaksnr.
10/26455	Øyvind Øyen	18.08.2010	235/10

Forslag til vedtak:

Formannskapet i Trondheim vedtar følgende høringsuttalelse:

Trondheim kommune avgir følgende uttalelse til høringsnotat ”Evaluering av valget i 2009. Forslag til endringer i valgloven”:

Notatet gir en meget grundig og god evaluering av valget 2009. Gjennom evalueringen viser departementet vilje til å ta på alvor kommentarer og innspill fra så vel kommuner som fra internasjonale observatører. Det er nødvendig dersom norsk valgordning og valggjennomføring også i framtida skal ha høy tillit blant velgerne.

Selv om notatet drøfter en rekke forhold angående valg, foreslås det bare noen få endringer i regelverket. Det er bra, ettersom det er en fordel at valgordningen er noenlunde stabil over tid. På den annen side bør man være villig til å se på endringer der norsk valglov ikke er helt i overensstemmelse med internasjonale prinsipper. Legitimasjonsplikt, som ble innført i Norge for relativt kort tid siden, er et eksempel på dette.

En del viktige spørsmål tas opp til diskusjon med tanke på mulige regelendringer i framtida, for eksempel listekandidater i stemmestyre, samt personvalgordningen ved stortingsvalg. På denne måten inviteres alle aktører til å bli med på en langsiktig utviklingsprosess.

Nedenfor kommenteres noen få av temaene i høringsnotatet. For øvrig er Trondheim kommune meget tilfreds med innholdet.

1. Fritak fra valgliste

Vi ser behovet for å imøtekomme de som mot sin vilje blir satt opp på en valgliste de ikke sympatiserer med. En erklæring om at man ikke sympatiserer med valglisten, ser vi som en akseptabel endring i forhold til dagens krav om medlemskap i et annet parti. På den måten tar loven hensyn til den enkelte, samtidig som man beholder samfunnsansvaret som et prinsipp.

2. Listekandidatenes valgbarhet til stemmestyre

Til det konkrete spørsmålet, altså om dette vil medføre problemer for kommunene i forhold til å rekruttere folk til stemmestyrene, vil vi svare at vi hittil ikke har hatt problemer med å skaffe personell til valget i Trondheim. Valgarbeidet involverer flere hundre personer, og bare en liten del av disse er listekandidater. Ut fra dette mener vi at prinsipielle hensyn bør telle mer enn de rent praktiske i denne saken.

Flere momenter av prinsipiell art er nevnt i notatet, der vi vil legge mest vekt på det generelle prinsippet om færrest mulig begrensninger i valgbarhet til folkevalgte organer. Mot dette veies hensyn til rolleblanding og interessekonflikt, samt mulighet for påvirkning i valglokalet.

Etter vår mening er ikke problemene med listekandidater i stemmestyrer av en slik art at en begrensning i valgbarhet kan forsvares. Man bør i størst mulig grad unngå å begrense folkevalgtes muligheter til å delta på viktige samfunnsområdet, stemmestyrer inkludert.

Det er imidlertid svært viktig å sikre politisk balanse i stemmestyrene. Både posisjon og opposisjon bør være representert i hvert enkelt stemmestyre. Videre bør stemmestyrene i en kommune totalt sett gjenspeile den politiske bredden. Kompetente valgmedarbeidere i alle ledd vil være en ytterligere garantist for valggjennomføringen.

3. Personvalgordningen til stortingsvalg

Dette er et spørsmål som absolutt bør tas opp til nærmere diskusjon. Her må både partienes, kandidatens og velgernes ulike behov veies mot hverandre. Forskjeller og likheter mellom ordningene for de ulike valgene må også drøftes.

Vi vil ikke kommentere selve saken i denne omgang, men merker oss at OSSE har bemerket det uheldige i å ha en formell påvirkningsmulighet som i praksis aldri vil få konsekvenser.

4. Mandatfordelingen mellom fylkene

Dette er en viktig sak som bør drøftes kontinuerlig. Vi aksepterer at det eksisterer en geografisk dimensjon, og at det dermed alltid vil være en diskusjon om graden av utjevning.

5. Utforming av stemmesedler.

Vi støtter forslaget om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av flere aktører, blant annet kommuner, designere og brukere. Vi ser ikke bort fra at en godt utformet seddel både kan redusere muligheten for feilbretting, og gi bedre veiledning til velgerne angående personstemmer og endringer på seddelen.

Likevel må det nevnes at saken henger nøye sammen med selve regelverket, jfr pkt 3. En arbeidsgruppe må ta hensyn til de ulike reglene for personvalg og den usikkerhet det i seg selv kan medføre for velgerne.

6. Forsegling av urner ved stemmegivning.

Forslaget støttes ut fra en rent prinsipiell vurdering. Forsegling av stemmeurner kan bidra til økt tillit til valggjennomføringen, noe som i seg selv er et meget tungveidende argument.

Eventuelle praktiske problemer som følge av dette må løses ved betryggende rutiner for tømning av urner i løpet av valgdagen. Vi er enige i at arbeidsgruppen nevnt i pkt 5 kan være et egnet forum for å arbeide videre med dette.

7. Foreløpig manntall

Vi er svært positive til at statlige myndigheter nå tar initiativ for å sikre et godt valgmanntall i Norge. Manntallet er et uunnværlig verktøy gjennom hele valgprosessen. Den foreslåtte løsning, der det skal lages et uttrekk på tidspunktet for innlevering av listeforslag, er til å leve med i påvente av et permanent manntall.

Saksframlegg

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Arkivsaksnr.: 10/26455

Forslag til vedtak:

Formannskapet i Trondheim vedtar følgende høringsuttalelse:

Trondheim kommune avgir følgende uttalelse til høringsnotat "Evaluering av valget i 2009. Forslag til endringer i valgloven":

Notatet gir en meget grundig og god evaluering av valget 2009. Gjennom evalueringen viser departementet vilje til å ta på alvor kommentarer og innspill fra så vel kommuner som fra internasjonale observatører. Det er nødvendig dersom norsk valgordning og valggjennomføring også i framtida skal ha høy tillit blant velgerne.

Selv om notatet drøfter en rekke forhold angående valg, foreslås det bare noen få endringer i regelverket. Det er bra, ettersom det er en fordel at valgordningen er noenlunde stabil over tid. På den annen side bør man være villig til å se på endringer der norsk valglov ikke er helt i overensstemmelse med internasjonale prinsipper. Legitimasjonsplikt, som ble innført i Norge for relativt kort tid siden, er et eksempel på dette.

En del viktige spørsmål tas opp til diskusjon med tanke på mulige regelendringer i framtida, for eksempel listekandidater i stemmestyre, samt personvalgordningen ved stortingsvalg. På denne måten inviteres alle aktører til å bli med på en langsiktig utviklingsprosess.

Nedenfor kommenteres noen få av temaene i høringsnotatet. For øvrig er Trondheim kommune meget tilfreds med innholdet.

1. Fritak fra valgliste

Vi ser behovet for å imøtekomme de som mot sin vilje blir satt opp på en valgliste de ikke sympatiserer med. En erklæring om at man ikke sympatiserer med valglisten, ser vi som en akseptabel endring i forhold til dagens krav om medlemskap i et annet parti. På den måten tar loven hensyn til den enkelte, samtidig som man beholder samfunnsansvaret som et prinsipp.

2. Listekandidatenes valgbarhet til stemmestyre

Til det konkrete spørsmålet, altså om dette vil medføre problemer for kommunene i forhold til å rekruttere folk til stemmestyrene, vil vi svare at vi hittil ikke har hatt problemer med å skaffe personell til valget i Trondheim. Valgarbeidet involverer flere hundre personer, og bare en liten del av disse er listekandidater. Ut fra dette mener vi at prinsipielle hensyn bør telle mer enn de rent praktiske i denne saken.

Flere momenter av prinsipiell art er nevnt i notatet, der vi vil legge mest vekt på det generelle prinsippet om færrest mulig begrensninger i valgbarhet til folkevalgte organer. Mot dette veies hensyn til rolleblanding og interessekonflikt, samt mulighet for påvirkning i valglokalet.

Etter vår mening er ikke problemene med listekandidater i stemmestyre av en slik art at en

Trondheim kommune

begrensning i valgbarhet kan forsvares. Man bør i størst mulig grad unngå å begrense folkevalgtes muligheter til å delta på viktige samfunnsområdet, stemmestyrer inkludert.

Det er imidlertid svært viktig å sikre politisk balanse i stemmestyrene. Både posisjon og opposisjon bør være representert i hvert enkelt stemmestyre. Videre bør stemmestyrene i en kommune totalt sett gjenspeile den politiske bredden. Kompetente valgmedarbeidere i alle ledd vil være en ytterligere garantist for valggjennomføringen.

3. Personvalgordningen til stortingsvalg

Dette er et spørsmål som absolutt bør tas opp til nærmere diskusjon. Her må både partienes, kandidatenes og velgernes ulike behov veies mot hverandre. Forskjeller og likheter mellom ordningene for de ulike valgene må også drøftes.

Vi vil ikke kommentere selve saken i denne omgang, men merker oss at OSSE har bemerket det uheldige i å ha en formell påvirkningsmulighet som i praksis aldri vil få konsekvenser.

4. Mandatfordelingen mellom fylkene

Dette er en viktig sak som bør drøftes kontinuerlig. Vi aksepterer at det eksisterer en geografisk dimensjon, og at det dermed alltid vil være en diskusjon om graden av utjevning.

5. Utforming av stemmesedler.

Vi støtter forslaget om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av flere aktører, blant annet kommuner, designere og brukere. Vi ser ikke bort fra at en godt utformet seddel både kan redusere muligheten for feilbretting, og gi bedre veiledning til velgerne angående personstemmer og endringer på seddelen.

Likevel må det nevnes at saken henger nøye sammen med selve regelverket, jfr pkt 3. En arbeidsgruppe må ta hensyn til de ulike reglene for personvalg og den usikkerhet det i seg selv kan medføre for velgerne.

6. Forsegling av urner ved stemmegivning.

Forslaget støttes ut fra en rent prinsipiell vurdering. Forsegling av stemmeurner kan bidra til økt tillit til valggjennomføringen, noe som i seg selv er et meget tungveierende argument.

Eventuelle praktiske problemer som følge av dette må løses ved betryggende rutiner for tømning av urner i løpet av valgdagen. Vi er enige i at arbeidsgruppen nevnt i pkt 5 kan være et egnet forum for å arbeide videre med dette.

7. Foreløpig manntall

Vi er svært positive til at statlige myndigheter nå tar initiativ for å sikre et godt valgmanntall i Norge. Manntallet er et uunnværlig verktøy gjennom hele valgprosessen. Den foreslåtte løsning, der det skal lages et uttrekk på tidspunktet for innlevering av listeforslag, er til å leve med i påvente av et permanent manntall.

Trondheim kommune

Saksutredning:

Bakgrunn

Kommunal- og regionaldepartementet har på sine nettsider

<http://www.regjeringen.no/nn/dep/krd/Dokument/Hoyringar/Hoyringsdokument/2010/Horing---Evaluering-av-valget-i-2009-Forslag-til-endringer-i-valgloven.html?id=606479>

publisert et høringsnotat som inneholder en evaluering av valget 2009, samt forslag til endringer i valglov og valgforskrift. Høringsfristen er 1.10.2010.

Fakta

En stor del av det 100 sider lange notatet er viet en grundig evaluering av valget 2009. Evalueringen er basert på blant annet tilbakemeldinger fra valgobservatører og innhentede evalueringsskjema fra kommuner og fylkeskommuner.

På bakgrunn av evalueringen legger departementet fram en del forslag og synspunkter. Av disse er følgende kommentert i forslaget til høringsuttalelse fra Trondheim kommune:

1. Etter anmodning fra OSSE foreslås at en kandidat kan be seg fritatt fra å stå på valgliste ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg dersom vedkommende legger fram erklæring om at han/hun ikke sympatiserer med valglisten.
2. Departementet har vurdert om det bør innføres begrensninger med hensyn til valgbarhet for listekandidater til stemmestyrer, men foreslår ingen lovendringer. Kommunene bes imidlertid om innspill til videre diskusjon. Også dette temaet er kommet opp etter kommentarer fra OSSE.
3. Departementet vil vurdere å gå gjennom personvalgordningen ved stortingsvalg. OSSE har påpekt at man enten må gi velgerne en reell mulighet til å påvirke valget, eller innføre et system med lukket liste.
4. OSSE anmoder om at Grunnlovens bestemmelse om mandatfordeling mellom fylkene blir revurdert. Departementet kommenterer dette i notatet uten å foreslå endringer. Endringer i Grunnloven må foreslås av stortingsrepresentanter.
5. En arbeidsgruppe skal se på regelverket for utforming av stemmesedler. Dette gjøres spesielt med tanke på å gjøre det lettere for velgerne å forstå hvordan man kan gjøre endringer på sedlene.
6. Krav om forsegling av urner ved stemmegivning. Igjen en oppfølging av OSSE-rapporten.
7. Folkeregistermyndigheten pålegges å lage et "foreløpig manntall" pr. 1. april i valgåret. Manntallet er nødvendig på dette tidspunktet for behandling av innkomne listeforslag.

Vurdering

De nevnte 6 punktene er i større eller mindre grad kommentert i forslaget til høringsuttalelse. Her følger en kort vurdering som ligger til grunn for kommentarene.

1. Fritak fra valgliste

Bakgrunnen der den såkalte "ombudsplikten", altså svært strenge fritaksregler, som kan medføre at personer blir nominert mot sin vilje. Ombudsplikten har lange tradisjoner i Norge, og er gjerne begrunnet ut fra idealer om samfunnsansvar. Disse idealene må veies mot individets menings- og

Trondheim kommune

foreningsfrihet, som blant annet er fastsatt i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter.

Departementet ønsker å holde fast ved ombudsplikten, men foreslår å utvide adgangen til fritak. Mens man i dag må være medlem i et annet parti for å få fritak, foreslås det å utvide adgangen til å gjelde dersom man avgir en erklæring om at man ikke sympatiserer med valglisten.

Dette synes å være et konstruktivt forslag, der man imøtekommer den enkeltes rettigheter samtidig som man beholder samfunnsansvaret som et prinsipp. Forslaget er begrenset til lokalvalg. Tilsvarende bestemmelse for stortingsvalg er nedfelt i Grunnloven.

2. Listekandidatenes valgbarhet til stemmestyrer

Spørsmålet er om listekandidater i rollen som stemmestyrer representerer en interessekonflikt, samt gir mulighet for påvirkning i valglokalet. Dette har vært diskutert tidligere, uten at det har resultert i begrensninger i valgbarhet. Grunnprinsippet her er færrest mulig begrensninger i valgbarhet til folkevalgte organer, stemmestyrer inkludert. Saken har nå fått ny aktualitet i og med kommentarene fra OSSE. Poenget er ikke om det har kommet klager eller forekommet uheldige situasjoner, men å unngå noe som kan oppfattes eller oppleves som interessekonflikt.

Departementet begrenser diskusjonen til å gjelde stemmestyrer, ettersom valgstyrene anses for ikke å ha den samme nærkontakt med velgerne. Det legges altså vekt på funksjon og mulighet for direkte påvirkning, og ikke formell myndighet. Valgstyrene er i så måte stemmestyrenes overordnede.

Også andre enn listekandidatene vil ha interesse av et spesielt valgutfall, for eksempel øvrige partimedlemmer. Forslaget om begrensning i valgbarhet gjelder imidlertid bare de som kan sies å ha personlig interesse.

Departementet spør spesielt om dette vil medføre problemer for kommunene i forhold til å rekruttere folk til stemmestyrene. Dersom regelen skal gjelde alle som har kontakt med velgerne ved stemmegivningen, vil det omfatte en god del personer. Ved valget i Trondheim i 2009 var det 390 stemmestyremedlemmer og funksjonærer på valglokale valgdagen. I tillegg kommer alle forhåndsstemmeholderne. Erfaringsmessig er bare en liten del av disse listekandidater. Det har hittil heller ikke vært særlig problematisk å skaffe personell til valget. Et eventuelt problem med rekruttering anses å være så lite at prinsipielle hensyn bør veie tyngst her.

På bakgrunn av erfaring fra valg i Norge er det lite som taler for at listekandidater i stemmestyrene utgjør et så stort problem at det kan forsvare en begrensning i valgbarheten. Norge skal selvsagt være lydhøre for kommentarer fra internasjonale observatører, men eventuelle tiltak må stå i forhold til problemene som søkes løst. Kommunene bør heller være nøye med å tilstrebe politisk balanse i stemmestyrene, samt sørge for godt kompetente valgmedarbeidere i alle ledd.

3. Personvalgordningen til stortingsvalg

Departementet fremmer ikke noe forslag her, og har heller ikke bedt spesielt om kommentarer til dette. Spørsmålet er imidlertid både prinsipielt viktig og omfattet med en viss allmenn interesse. I og med at det er kommentert av OSSE, kan vi regne med at det vil bli diskutert senere. Det er ikke bare OSSE som har bemerket det uheldige i å ha en formell påvirkningsmulighet som i praksis aldri vil få konsekvenser. Regelen er at minst 50% av de som stemmer på en liste må gjøre den samme endringen, noe som aldri har skjedd. Tilsvarende regel for fylkestingsvalg er 8%, og det er faktisk ikke så veldig ofte velgernes endringer gir noe virkning her heller.

Det er derfor all grunn til å ta opp en diskusjon om dette, der partienes, kandidatens og velgernes ulike behov veies mot hverandre. I denne omgang er det tilstrekkelig å gi støtte til at departementet

Trondheim kommune

tar diskusjonen videre, så vil man kunne komme tilbake til selve drøftingen.

4. Mandatfordelingen mellom fylkene

Ettersom dette reguleres av Grunnloven, blir det en politisk sak å følge opp OSSEs kommentarer med eventuelle forslag til endringer. Mandatene fordeles etter et forholdstall beregnet ut fra at innbyggertallet i fylket teller 1 poeng og flateinnholdet 1,8 poeng. Dette justeres hvert 8. år.

Høringsnotatet etterspør ikke høringsinstansenes syn på denne saken, men den bør likevel omtales. Forslaget til uttalelse er ikke konkluderende, men aksepterer at det eksisterer en geografisk dimensjon og at det dermed vil være en diskusjon om graden av utjevning.

5. Utforming av stemmesedler.

Ettersom det kan være mange innfallsvinkler til dette spørsmålet, er det et godt forslag å nedsette en arbeidsgruppe bestående av blant annet kommuneansatte, designere og brukere. To hensyn er nevnt i høringsnotatet:

- a) Redusere muligheten for feilbretting. Dette var et stort problem første gang stemmeseddelkonvolutten ble tatt bort på valgdagen. Ifølge evalueringen, inkludert kommentarer fra OSSE, ser det riktignok ut til at dette problemet i stor grad er løst. Det forhindrer ikke at en skal tilstrebe så lite feil som overhode mulig. Erfaringer med en ny seddel brukt i Buskerud ved forrige valg kan tyde på at det er noe å hente ved en god utforming.
- b) Bedre veiledning til velgerne angående personstemmer og endringer på seddelen. Dette handler ikke bare om veiledningstekst, men også om design og framgangsmåte for endringer. Både riksvalegstyret og fullmaktskomiteen har antydnet at utforming av seddelen kan ha betydning her. Det er selvsagt mulig å forbedre dette, men saken henger nøye sammen med selve regelverket, jfr pkt 3. Reglene for personvalg ved valgene til storting, fylkesting og kommunestyre er svært forskjellige, noe som medfører både ulik utforming av sedler og fare for forvirring hos velgerne.

6. Forsegling av urner ved stemmegivning.

Dette er en sak med en prinsipiell og en praktisk side. Når departementet velger å følge opp anbefalingen fra OSSE med forslag om å lovfeste forsegling av urnene, er det ut fra en prinsipiell vurdering. Stemmeurner som ikke er forseglet, kan innebære en fare for tilliten til valgavviklingen, selv om ikke noe tyder på at det har forekommet uregelmessigheter. Et argument som går på tillit, er vanligvis svært tungtveiende.

Den praktiske siden av dette er at det må lages forskrifter og betryggende rutiner for tømming av urner i løpet av valgdagen. Departementet vil be arbeidsgruppen for utforming av stemmesedler om også å se på dette, noe som synes å være et konstruktivt forslag.

7. Foreløpig manntall

Regelendringen innebærer et krav til statlig nivå om å stille et manntall til disposisjon for lokale valgmyndigheter samtidig med at fristen for innlevering av listeforslag går ut. Det kan virke som en bagatell, men innebærer et stort framskritt. Manntallet er et uunnværlig verktøy gjennom hele valgprosessen. Dette har ikke vært sikret gjennom gjeldende lov.

Departementet anser dette som en midlertidig løsning. I framtida vil manntallet bli permanent og oppdatert jevnlig. Sett i sammenheng med planene om et nasjonalt felles valgdatasystem representerer dette et stort framskritt for gjennomføring av valg i Norge.

Konklusjon

Trondheim kommune

Forslag til uttalelse:

Trondheim kommune avgir følgende uttalelse til høringsnotat "Evaluering av valget i 2009. Forslag til endringer i valgloven":

Notatet gir en meget grundig og god evaluering av valget 2009. Gjennom evalueringen viser departementet vilje til å ta på alvor kommentarer og innspill fra så vel kommuner som fra internasjonale observatører. Det er nødvendig dersom norsk valgordning og valggjennomføring også i framtida skal ha høy tillit blant velgerne.

Selv om notatet drøfter en rekke forhold angående valg, foreslås det bare noen få endringer i regelverket. Det er bra, ettersom det er en fordel at valgordningen er noenlunde stabil over tid. På den annen side bør man være villig til å se på endringer der norsk valglov ikke er helt i overensstemmelse med internasjonale prinsipper. Legitimasjonsplikt, som ble innført i Norge for relativt kort tid siden, er et eksempel på dette.

En del viktige spørsmål tas opp til diskusjon med tanke på mulige regelendringer i framtida, for eksempel listekandidater i stemmestyrer, samt personvalgordningen ved stortingsvalg. På denne måten inviteres alle aktører til å bli med på en langsiktig utviklingsprosess.

Nedenfor kommenteres noen få av temaene i høringsnotatet. For øvrig er Trondheim kommune meget tilfreds med innholdet.

1. Fritak fra valgliste

Vi ser behovet for å imøtekomme de som mot sin vilje blir satt opp på en valgliste de ikke sympatiserer med. En erklæring om at man ikke sympatiserer med valglisten, ser vi som en akseptabel endring i forhold til dagens krav om medlemskap i et annet parti. På den måten tar loven hensyn til den enkelte, samtidig som man beholder samfunnsansvaret som et prinsipp.

2. Listekandidatenes valgbarhet til stemmestyrer

Til det konkrete spørsmålet, altså om dette vil medføre problemer for kommunene i forhold til å rekruttere folk til stemmestyrene, vil vi svare at vi hittil ikke har hatt problemer med å skaffe personell til valget i Trondheim. Valgarbeidet involverer flere hundre personer, og bare en liten del av disse er listekandidater. Ut fra dette mener vi at prinsipielle hensyn bør telle mer enn de rent praktiske i denne saken.

Flere momenter av prinsipiell art er nevnt i notatet, der vi vil legge mest vekt på det generelle prinsippet om færrest mulig begrensninger i valgbarhet til folkevalgte organer. Mot dette veies hensyn til rolleblanding og interessekonflikt, samt mulighet for påvirkning i valglokalet.

Etter vår mening er ikke problemene med listekandidater i stemmestyrer av en slik art at en begrensning i valgbarhet kan forsvares. Man bør i størst mulig grad unngå å begrense folkevalgtes muligheter til å delta på viktige samfunnsområdet, stemmestyrer inkludert.

Det er imidlertid svært viktig å sikre politisk balanse i stemmestyrene. Både posisjon og opposisjon bør være representert i hvert enkelt stemmestyre. Videre bør stemmestyrene i en kommune totalt sett gjenspeile den politiske bredden. Kompetente valgmedarbeidere i alle ledd vil være en ytterligere garantist for valggjennomføringen.

3. Personvalgordningen til stortingsvalg

Dette er et spørsmål som absolutt bør tas opp til nærmere diskusjon. Her må både partienes,

Trondheim kommune

kandidatenes og velgernes ulike behov veies mot hverandre. Forskjeller og likheter mellom ordningene for de ulike valgene må også drøftes.

Vi vil ikke kommentere selve saken i denne omgang, men merker oss at OSSE har bemerket det uheldige i å ha en formell påvirkningsmulighet som i praksis aldri vil få konsekvenser.

4. Mandatfordelingen mellom fylkene

Dette er en viktig sak som bør drøftes kontinuerlig. Vi aksepterer at det eksisterer en geografisk dimensjon, og at det dermed alltid vil være en diskusjon om graden av utjevning.

5. Utforming av stemmesedler.

Vi støtter forslaget om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av flere aktører, blant annet kommuner, designere og brukere. Vi ser ikke bort fra at en godt utformet seddel både kan redusere muligheten for feilbretting, og gi bedre veiledning til velgerne angående personstemmer og endringer på seddelen.

Likevel må det nevnes at saken henger nøye sammen med selve regelverket, jfr pkt 3. En arbeidsgruppe må ta hensyn til de ulike reglene for personvalg og den usikkerhet det i seg selv kan medføre for velgerne.

6. Forsegling av urner ved stemmegivning.

Forslaget støttes ut fra en rent prinsipiell vurdering. Forsegling av stemmeurner kan bidra til økt tillit til valggjennomføringen, noe som i seg selv er et meget tungveieende argument.

Eventuelle praktiske problemer som følge av dette må løses ved betryggende rutiner for tømning av urner i løpet av valgdagen. Vi er enige i at arbeidsgruppen nevnt i pkt 5 kan være et egnet forum for å arbeide videre med dette.

7. Foreløpig manntall

Vi er svært positive til at statlige myndigheter nå tar initiativ for å sikre et godt valgmanntall i Norge. Manntallet er et uunnværlig verktøy gjennom hele valgprosessen. Den foreslåtte løsning, der det skal lages et uttrekk på tidspunktet for innlevering av listeforslag, er til å leve med i påvente av et permanent manntall.

Ordføreren i Trondheim, 5.8.2010

Rita Ottervik
Ordfører

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift